

Rahanpesurikokset oikeuskäytännössä

Törkeä rahanpesu -tuomiot Suomen käräjä- ja hovioikeuksissa
6/2022-4/2024

Tiivistelmä

RAPORTIN NIMI	Rahanpesurikokset oikeuskäytännössä - Törkeä rahanpesu -tuomiot Suomen käräjä- ja hovioikeuksissa 6/2022-4/2024
LAATIJA	Rahanpesun selvittelykeskus
JULKAISUAJANKOHTA	17.2.2025
AVAINSANAT	Keskusrikospoliisi, Rahanpesun selvittelykeskus, Törkeä rahanpesu, Esirikos, Oikeuskäytäntö
JULKISUUSASTE	JULKINEN

TIIVISTELMÄ / KESKEISET LÖYDÖKSET

Rahanpesurikokset oikeuskäytännössä on Rahanpesun selvittelykeskuksen laatima selvitys, joka käsittelee törkeiden rahanpesurikosten tunnusmerkitöjä ja niiden täyttymistä sekä törkeiden rahanpesurikosten tyypillisiä piirteitä Suomessa. Tämä selvitys pohjautuu Suomen käräjäoikeuksien ja hovioikeuksien antamiin tuomioihin aikavälillä 1.6.2022-31.4.2024, joissa on vähintään yksi syytekohta tai syyksi luettu rikos nimikkeellä törkeä rahanpesu. Selvitys koostuu tilastoista sekä informatiivisesta selostuksesta.

Otanta oli laaja ja kaikki 186tuomiota on käyty läpi manuaalisesti. Oikeuskäytännössä ei havaittu merkittäviä muutoksia aiempiin selvityksiin verrattuna. Esirikoksissa on edelleen havaittavissa selvästi eniten petosrikoksia, mutta aiempaan selvitykseen verrattuna törkeissä rahanpesutapauksissa on havaittavissa yhä enenevässä määrin kansainvälisiä kytköksiä. Neljässä tapauksessa tekoon liittyi kryptovaluuttojen käyttöä. Selvityksen mukaan noin neljäsosa syyksi luetuista törkeistä rahanpesurikoksista liittyy järjestäytyneeseen rikollisuuteen. Rangaistuskäytäntö vaikuttaa maltilliselta keskimääräisen tuomion ollessa 10 kk, vaikka rangaistusasteikko törkeässä rahanpesussa on 4 kk - 6 v vankeutta.

Aiemmista selvityksistä poiketen tässä selvityksessä on kuvattu myös tekijäprofiileja ja uusintarikollisuutta. Selvityksessä keskityttiin lisäksi otannassa esiin nouseviin teemoihin kuten esimerkiksi kansainvälisyys, yritystoiminta ja kryptovaluutat.

SIVUJA 21

Sisällys

1. Johdanto	4
2. Rahanpesun rikostunnusmerkistö.....	6
3. Havaintoja oikeuskäytännöstä	7
3.1. Rahanpesu törkeänä tekemuotona.....	7
3.2. Tekijäprofiilit	8
3.3. Esirikokset käytännössä	9
3.4. Rangaistuskäytäntö.....	12
3.5. Uusintarikollisuus rahanpesussa	14
4. Rahanpesurikosten tarkasteltavia teemoja	14
4.1. Järjestäytynyt rikollisuus, jengit ja äärioikeistoryhmittymät.....	14
4.2. Kryptovaluutat osana rahanpesua	15
4.3. Kytkökset yritystoimintaan	15
4.4. Varainsiirrot kolmansiin maihin	16
5. Esimerkkitapauksia.....	18
5.1. Tapaus 1	18
5.2. Tapaus 2	18
5.3. Tapaus 3	19
5.4. Tapaus 4	19
Lähteet:.....	21

1. Johdanto

Tässä oikeuskäytäntöanalyysissä käsitellään törkeää rahanpesua koskevia tuomioita Suomen käräjä- ja hovioikeuksissa aikavälillä 1.6.2022 - 31.4.2024. Selvityksessä on tarkasteltu Etelä-Karjalan, Etelä-Pohjanmaan, Etelä-Savon, Helsingin, Itä-Uudenmaan, Kainuun, Kanta-Hämeen, Lapin, Länsi-Uusimaan, Oulun, Pirkanmaan, Pohjanmaan, Pohjois-Karjalan, Pohjois-Savon, Päijät-Hämeen, Varsinais-Suomen, Keski-Suomen ja Ahvenanmaan käräjäoikeuksissa, sekä Helsingin, Itä-Suomen, Rovaniemen, Turun ja Vaasan hovioikeuksissa. Tapauksissa on vähintään yksi syytekohta tai syyksi luettu rikos nimikkeellä törkeä rahanpesu. Ratkaisuja oli yhteensä 186, joista 120 oli käräjäoikeuksista ja 66 hovioikeuksista. Näistä ratkaisuista annettuja tuomioita oli 119 ja hylätyjä ratkaisuja, joissa syytekohtana oli törkeä rahanpesu, oli 67. Useimmiten hylätyissä ratkaisuissa törkeä rahanpesu oli tuomittu perusmuotoisena rahanpesuna. Hylätyjä ratkaisuja ei ole otettu tilastoissa ja analyysissä huomioon.

Tuomiot on tilattu edellä mainituista tuomioistuimista ja ne on haettu manuaalisesti tuomioistuinten tietojärjestelmistä. Näin ollen on mahdollista, että yksittäisiä tuomioita puuttuu aineistosta. Lisäksi tulee huomioda, että Kymenlaakson käräjäoikeuden ja Satakunnan käräjäoikeuden mahdolliset törkeä rahanpesu -tuomiot puuttuvat aineistosta. Selvityksen kattavuutta ja luotettavuutta voidaan kuitenkin pitää kokonaisuutena arvostellen hyvänä, ottaen huomioon hyödynnetyn aineiston alueellinen kattavuus, pitkäkö tarkasteluajanjakso ja tuomioiden kokonaislukumäärä.

Tuomioiden läpikäynti ja analysointi on tehty manuaalisesti ja tilastoiden luomiseen on käytetty Microsoft Excel -työkalua.

Rahanpesulla tarkoitetaan rikollisesta toiminnasta lähtöisin olevan varallisuuden eli rikoshyödyn todellisen alkuperän peittämistä siirtämällä tai muuntamalla varallisuutta lailliseen tai näennäisesti lailliseen liiketoimintaan. Rahanpesu on liitännäinen teko, joka edellyttää esirikosta, josta saatuun rikoshyötyyn rahanpesutoimet kohdistetaan (HE 285/2010 vp, s.3.). Rahanpesun tarkoituksena on palauttaa rikoksella hankitut varat takaisin lailliseen tai laittomaan liiketoimintaan, mikä mahdollistaa varojen riskittömän käytön. Rahanpesun kriminalisoinnilla pyritään siten estämään rikoksella saadusta varallisuudesta hyötyminen. Lisäksi rahanpesun katsotaan uhkaavan rahoitusjärjestelmän luotettavuutta, eheyttä ja vakautta, jota kriminalisoinnilla pyritään suojaamaan (HE 183/2020 vp, s.4.).

Rahanpesu katsotaan vakiintuneesti kolmivaiheiseksi prosessiksi. Aluksi rikollisuudesta peräisin olevat rahat tuodaan laillisen rahoitusjärjestelmän piiriin (placement) esimerkiksi useina pieninä käteistalletuksina tai erilaisina käteismaksukortteina. Kun rahat on saatu lailliseen järjestelmään, pyritään alkuperä peittämään harhauttamalla (layering). Rahoja käytännössä liikutellaan useiden tilien ja useiden maiden kautta kauemmaksi todellisesta alkuperästä. Varojen siirtelyssä hyödynnetään usein pöytälaatikkoyhtiöitä ja varoja pyritään kierrättämään löysemmän rahanpesusääntelyn maiden kautta. Harhauttamisessa voidaan hyödyntää lisäksi erilaisia sijoitusinstrumentteja tai tekaistuja laskuja. Kun rahat on saatu näyttämään laillisilta, integroidaan ne viimeisenä takaisin osaksi laillista taloutta (integration) (Hytinen 2021, s. 24.). Näin esirikoksella saatua rikoshyötyä päästään hyödyntämään lailliselta näyttäen esimerkiksi ostamalla kiinteistöjä, sijoittamalla tai kuluttamalla.

Rahanpesua voi tapahtua siten, että tekijä 1 tekee rikoksen, josta saa taloudellista hyötyä ja tekijä 2 häivyttää varojen alkuperää. Toinen vaihtoehto on, että tekijä on sama molemmissa tapahtumissa, eli tekijä itse pesee saamansa rikoshyödyn, jolloin kyseessä on itsepesu. Itsepesun rangaistavuus on rajoitetumpaa taloudellista hyötyä tuottaviin rikoksiin liittyy lähtökohtaisesti hyödyn turvaamista koskevia toimia, joten näiden toimien moitittavuus ja vahinko lailliselle taloudelle on otettu huomioon esirikoksen rangaistusta arvioitaessa. Siten itsepesun on katsottu olevan esirikoksen jälkiteko, josta ei erikseen voida rangaista esirikoksen lisäksi (HE 183/2020, HE 66/1988 vp. s. 108, HE 138/2011 vp. s. 7, LaVM 2/2012 vp, LaVL 4/2017 vp; LaVL 11/2017 vp). Vuoden 2020 loppupuolella astui voimaan itsepesun rangaistavuuden laajennus, jolloin rahanpesu- tai kätke- misrikoksesta ei tuomita henkilöä, joka on osallinen siihen rikokseen, jolla omaisuus on toiselta saatu tai joka on tuottanut hyödyn eli esirikokseen. Kuitenkin henkilö, joka syyllistyy Rikoslain (RL) 32:6.1:n 1 kohdassa tarkoitettuun hyödyn tai omaisuuden muuntamiseen tai siirtämiseen peittääkseen tai häivyttääkseen hyödyn tai omaisuuden laitto- man alkuperän tai avustaakseen toista rikosentekijää välttämään rikoksen oikeudelliset seuraamukset tai RL 32:6.1:n 2 kohdassa tarkoitettuun peittämiseen tai häivyttämiseen tai mainitun teon yritykseen, voidaan kuitenkin tuomita rahanpesusta tai törkeästä rahan- pesusta tai mainitun rikoksen yrityksestä (RL 32:11). Siten pelkän omaisuuden vastaan- ottaminen, hallussapito, luovuttaminen tai käyttäminen ei ole itsepesuna rangaistavaa.

2. Rahanpesun rikostunnusmerkistö

Rikoslain 32 luvun 6 § 1 kohdan mukaan rahanpesusta on tuomittava se, joka ottaa vastaan, käyttää, muuntaa, luovuttaa, siirtää, välittää tai pitää hallussaan rikoksella hankittua omaisuutta, rikoksen tuottamaa hyötyä tai näiden tilalle tullutta omaisuutta hankkiakseen itselleen tai toiselle hyötyä tai peittääkseen tai häivyttääkseen hyödyn tai omaisuuden laittoman alkuperän tai avustaakseen rikoksentekijää välttämään rikoksen oikeudelliset seuraamukset. Toisen kohdan mukaan on tuomittava lisäksi se, joka peittää tai häivyttää rikoksella hankitun omaisuuden, rikoksen tuottaman hyödyn taikka näiden tilalle tulleen omaisuuden todellisen luonteen, alkuperän, sijainnin tai siihen kohdistuvat määräämistoimet tai oikeudet taikka avustaa toista tällaisessa peittämisessä tai häivyttämisessä. Myös yritys on rangaistava.

Säännöksen ensimmäisessä kohdassa eli tarkoitusta korostavassa rahanpesussa olennaista on juuri tekijän tarkoitus, eikä se, saatiinko rikoshyöty peitettyä. Toisen kohdan mukaista rahanpesua kutsutaan seurausta edellyttäväksi rahanpesuksi, jossa olennaisempaa on, että tekijä häivyttää tai peittää rikoshyödyn alkuperän, eikä niinkään erityinen rahanpesullinen tarkoitus.

Rahanpesurikos edellyttää tekijältään lisäksi tahallisuutta. Lainsäätäjä on katsonut, että tahallisuuden määritelmän nojalla rahanpesuna tuomitaan myös sellaiset teot, joissa tekijä on pitänyt varmana tai varsin todennäköisenä rikoshyödyn peittymistä tai häivyttämistä. Tahallisena rangaistavan rahanpesun tekijän tietoisuus kattaa myös rikoshyödyn alkuperän eli rikoksen tekijän on ryhdyttävä toimiin tietoisena varojen rikollisesta alkuperästä. Rahanpesussa tällainen olosuhdetahallisuus voitaneen katsoa täytetyksi, jos tekijä suhtautuu hyväksyvästi tai ilmeisen välinpitämättömästi mahdollisuuteen, että hänen vastaanottamansa omaisuus on rikoksella hankittua. Siten vastaajien hyvin yleinen puolustus, ettei vastaaja tiennyt varojen alkuperästä, on usein kumottavissa sillä perusteella, että vastaajan olisi pitänyt vallitsevissa olosuhteissa ymmärtää varojen olevan peräisin rikollisesta alkuperästä tai ainakin pitää sitä varsin todennäköisenä.

3. Havaintoja oikeuskäytännöstä

3.1. Rahanpesu törkeänä tekemuotona

Rahanpesu kvalifioituu törkeäksi, jos rikoksen kautta saatu omaisuus on ollut erittäin arvokas tai rikos tehdään erityisen suunnitelmallisesti ja teko on kokonaisuutena arvostellen törkeä. Kokonaisuusarviointiin vaikuttaa muun muassa suunnitelmallisuus, kesto, ammattimaisuus ja saadun rikoshyödyn suuri määrä. Analysoiduissa tuomioissa nämä tekijät ilmenevät tuomiosta riippuen eri tavoin, kuitenkin vähintään yksi ilmenevä tekijä per törkeästä rahanpesusta annettu tuomio.

Hallituksen esitöissä (HE 53/2002 vp.) ja oikeuskäytännössä viitaten edelliseen vuonna 2022 tehtyyn Rahanpesurikokset oikeuskäytännössä -raporttiin, törkeän rahanpesun eumääräinen raja on asettunut noin 13 000 euroon. Raja ei kuitenkaan ole absoluuttinen. Lainsäätäjä on esitöissä tuonut esiin, että törkeän rahanpesun kynnyksen vaihteluväli voi perustellusti olla suhteellisen laaja ja kynnys voi vaihdella myös esirikoksen mukaan. Koska tässä otannassa on ollut mukana vain törkeät rahanpesutuomiot eikä perusmuotoisia rahanpesutuomioita, oikeuskäytännössä muodostuneen törkeän rahanpesun tuomitsemisen summamääräisen alarajan mahdollisten muutosten analysointi on haastavaa. Edellisessä raportissa esiin tuodussa tapauksessa rahanpesun kohteena oli varoja 12 500 euron edestä eikä hovioikeus katsonut kyseessä olevan erittäin arvokas omaisuus, joten syyksi luettiin perusmuotoinen rahanpesu. Toisessa tapauksessa rahanpesun kohteena oli varoja 16 000 euron edestä ja rahanpesu kvalifioitui törkeäksi. Nyt analysoiduissa tuomioissa törkeänä rahanpesuna tuomittu pienin rahanpesun kohteena ollut varallisuus oli 15 400 euroa.

Rikoshyödyn suuri määrä vaikuttaa törkeysarviointiin, ja eri tuomioistuimet ovat johdonmukaisesti pitäneet merkittäviä summia tärkeänä määrittelytekijänä törkeässä tekemuodossa. Pesty rahamäärä törkeissä rahanpesurikoksissa oli otannassa useimmiten yli 20 000 euroa. Suurin rahanpesun kohteena ollut varallisuus oli Helsingin käräjäoikeuden ratkaisussa 21/8998, peräti 2,1 miljoonaa. Tästä esimerkkitapaus 1. Aineistossa törkeäksi tuomitut tapaukset olivat usein osana laajempaa rikoskokonaisuutta. Ne sisälsivät tyypillisesti petoksia ja huumausainerikoksia, jotka olivat rahanpesun esirikoksia. Ammattimaisuutta kuvaa muun muassa järjestäytynyt rikollisuus ja suunnitelmallisuus. Ammattimaisuutta voi kuvata myös esimerkiksi kryptovaluuttojen käyttö. Esimerkiksi Ålands

tingsrätt tapauksessa R 23/176 oli kyseessä 200 000 euron arvoinen petos, josta 15 000 oli pesty Bitcoineina. Tapausta pidettiin törkeänä. Tuomioista neljässä oli kytköksiä järjestäytyneeseen rikollisuuteen ja myöskin neljässä tapauksessa oli käytetty kryptovaluutaa, mikä kertoo ilmiön olevan yhä harvinainen mutta kasvava. Kyseessä ovat keskenään eri tuomiot.

Kansainvälinen ulottuvuus nitoo usein yhteen niin suunnitelmallisuuden, keston, ammatillisuuden sekä rikoshyödyn suuren määrän. Rahaa siirrettiin muun muassa Espanjaan, Nigeriaan ja Venäjälle. Näihin teemoihin pureudutaan tarkemmin jäljempänä.

3.2. Tekijäprofiilit

Tekijäprofiili kuvaa tekijän taustaa, johon on tässä katsauksessa otettu huomioon sukupuoli ja ikä. Noin 74 % törkeisiin rahanpesurikoksiin syylistyneistä henkilöistä on miehiä. Tämä osoittaa selkeästi, että miehet ovat yliedustettuina näissä rikoksissa verrattuna naisiin, jotka edustavat noin 26 % törkeisiin rahanpesurikoksiin syylistyneistä henkilöistä. Miesvaltaisuus voitaneen tulevaisuudessa ottaa huomioon suunnitellessa rahanpesurikosten ennalta estäviä toimia.

Törkeisiin rahanpesurikoksiin syylistyneiden tekijöiden ikäjakauma vaihtelee huomattavasti. Tekijöiden ikä- ja sukupuolijakauma on jakautunut seuraavasti:

Ikäryhmä	Miehet	Naiset
16-20	0	1
21-25	9	5
26-30	17	4
31-35	26	8
36-40	20	5
41-45	13	4
46-50	10	2
51-55	14	1
56-60	11	8
61-65	5	5
66-70	7	2
71-75	1	2
76-80	0	0

Eniten törkeitä rahanpesurikoksia olivat sukupuolesta riippumatta tehneet 31-35 vuotiaat. Naisia on huomattava määrä myös 56-60 vuotiaissa. Yllättävä naisten ylliedustus on 16-20 vuotiaissa sekä 71-75 vuotiaissa rikoksentekijöissä, kun taas miehet ovat ylliedustettuina kaikissa muissa ikäryhmissä.

Törkeistä rahanpesurikoksista tuomittujen määrä vähenee 35 ikävuoden jälkeen tehden pienen nousun keski-ikässä. 60 ikävuoden jälkeen määrä taas vähenee. Tuomioista oli myös havaittavissa, että kryptovaluuttaliitännäisissä tapauksissa tekijät olivat enemmän nuorempia, kun taas vanhemmat turvautuivat perinteisempiin rahanpesun keinoihin.

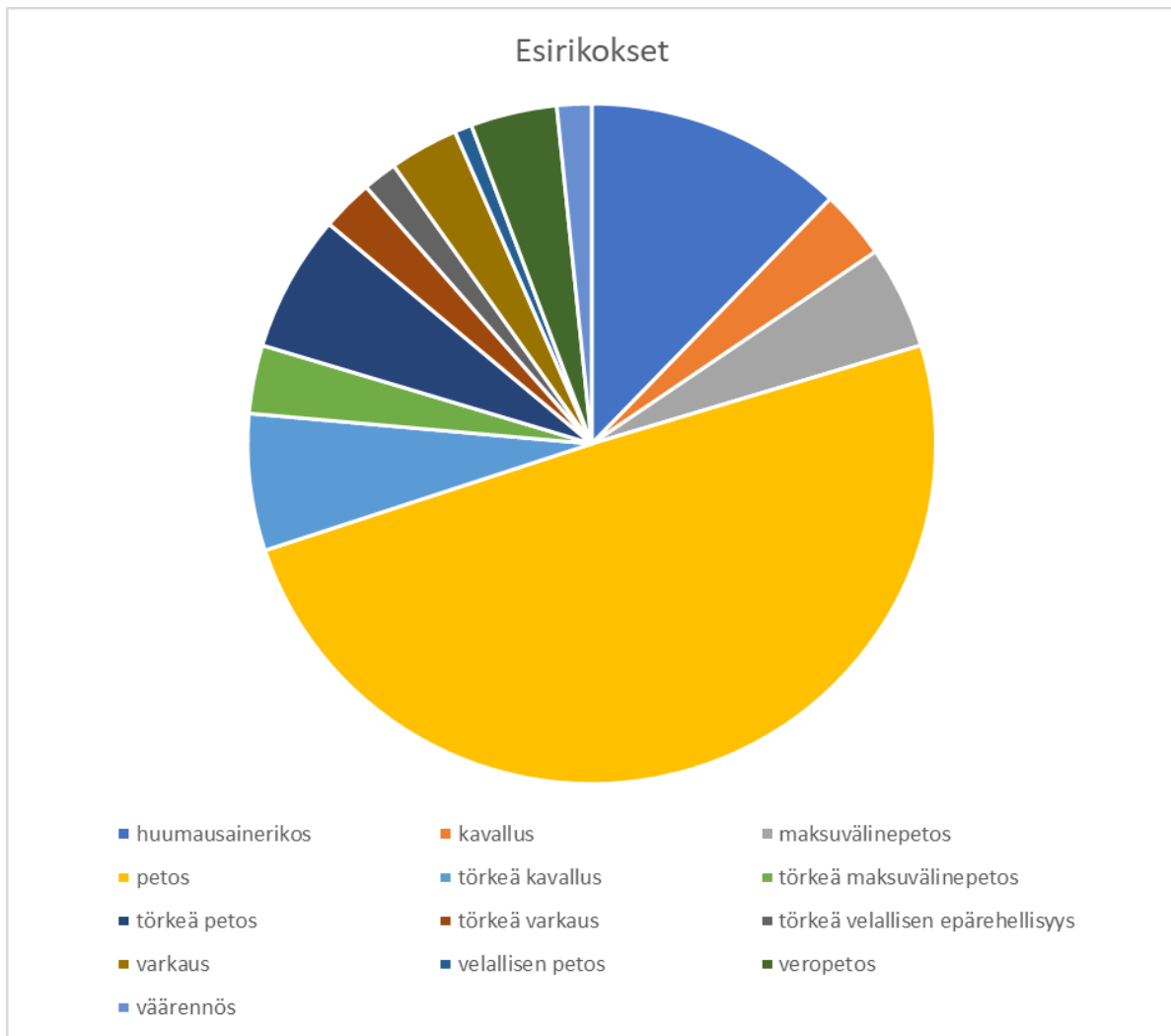
3.3. Esirikokset käytännössä

Rahanpesu edellyttää aina rikoshyötyä tuottavaa esirikosta eli rahanpesusta ei voida tuomita ilman esirikosta. Rahanpesun esirikosten joukko on avoin, joten esirikos voi olla mikä tahansa taloudellista hyötyä tuottava rikos. Tämä on merkittävä ero kätkemisrikokseen, sillä kätkemisrikoksen esirikokset on lueteltu laissa tyhjentävästi (RL 32:1). Rahanpesu on myös esirikokseen nähden itsenäinen teko, joten se vanhenee esirikoksesta riippumatta. Käännettynä esirikoksen vanheneminen ei ole este rahanpesusta tuomitsemiselle.

Kuten edellä on tullut ilmi, rahanpesu on aina jälkiteko, mikä edellyttää rikoshyötyä tuottavaa esirikosta. Rahanpesurikoksen tunnusmerkistössä puhutaan rikoksella hankitusta omaisuudesta, rikoksen tuottamasta hyödystä tai näiden tilalle tulleesta omaisuudesta. RL 32 luvun rajoitussäännöstä koskevassa 11 pykälän mukaan esirikos on rikos, jolla omaisuus on toiselta saatu tai joka on tuottanut hyödyn. Esirikoksen konkretisointivaatimus tarkoittaa käytännössä sitä, että rahanpesun kohteena oleva rikoshyöty on aina kyettävä yhdistämään johonkin rangaistavaksi säädettyyn tekoon.

Suoraan laista ei tule vaatimuksia sille, kuinka tarkoin esirikoksen tulee olla selvitetty, jotta rahanpesusta voitaisiin rangaista. Lain esitöiden mukaan selvitettyä tulee olla se, että esirikos on tapahtunut ja että sillä on saatu taloudellista hyötyä. Edellytyksenä ei kuitenkaan ole, että esirikoksen tekijä on tuomittu rangaistukseen tai että esirikoksen tekijä on tiedossa (HE 53/2002 vp, s. 37). Esirikoksen näyttökynnykseen liittyy rikos- ja prosessioikeudellista problematiikkaa, sillä laillisuusperiaate edellyttää rikoslain ennakollista soveltamista, mutta lain ja esitöiden avoin sanamuoto esirikoksen

toteennäyttämisestä jättää tilaa dynaamiselle soveltamiselle. Näyttövaatimuksen osalta oikeuskirjallisuudessa on katsottu, että esirikoksen teoreettiseksi toteennäyttämiskynnykseksi tulisi asettaa ”varsin todennäköinen”, jolloin oikeudenkäynnissä esirikosta ja siihen kohdistuvaa tahallisuutta arvioidaan yhteismitallisella kriteerillä (Hytinen 2017, s. 787.). Nykyinen oikeuskäytäntö on kuitenkin asettanut esirikoksen näyttökynnyksen jopa korkeammalle kuin oikeuskirjallisuudessa on esitetty. Tämä voi aiheuttaa haasteita taitavasti suunnitelluissa, ammattimaisissa kansainvälisissä rahanpesutapauksissa, jolloin riittävän näytön saaminen ulkomailta voi olla haastavaa tai jopa mahdotonta. Korkein oikeus on julkaisemattomassa ratkaisussaan 21.6.2018 nro 1318 katsonut, että rahanpesun syyksi lukeminen edellyttää, että syyttäjä on näyttänyt rahanpesun edellytyksenä olevan esirikoksen toteen siten, että vaikka rikoksen yksityiskohtia tai tekijää ei olekaan selvitettävissä, varojen voidaan todeta olevan peräisin rikollisesta toiminnasta niin, ettei niiden laittomasta alkuperästä jää varteenotettavaa epäilyä.

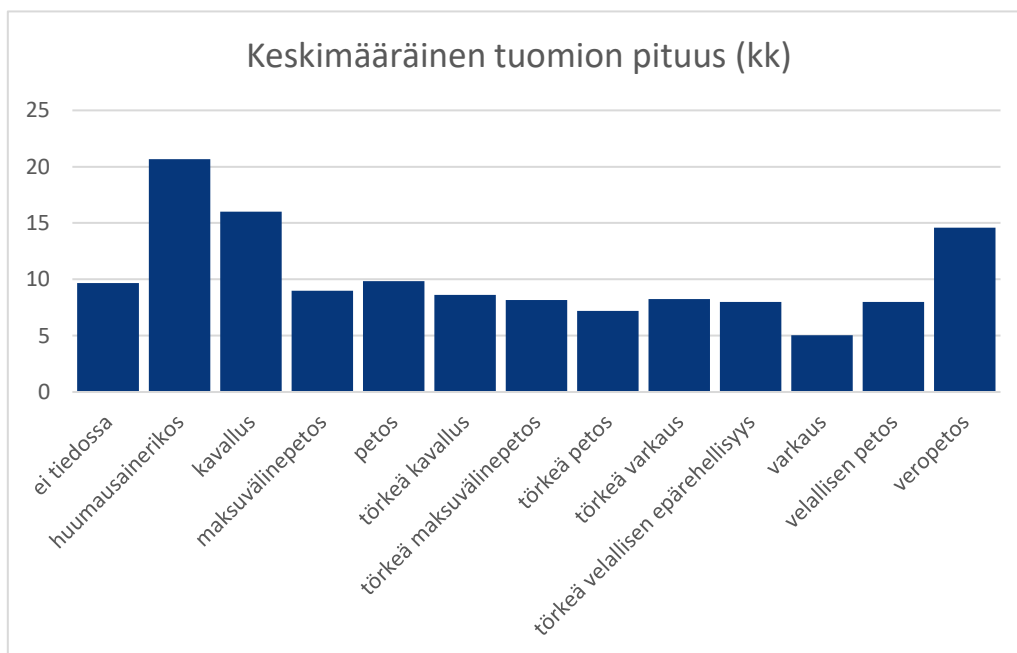

Petokset muodostivat suurimman osan esirikoksista törkeissä rahanpesutapauksissa tarkasteltavalla ajanjaksolla 1.6.2022-31.4.2024. Jopa 62 tuomiota sisälsi petoksen esirikoksena. Petosrikokset vaihtelivat laskujen väärentämisestä verkkopankkihuijauksiin ja henkilötietojen väärinkäyttöön. Seuraavaksi yleisin esirikoksen laji oli huumausainerikos, joka esiintyi esirikoksena 15 tapauksessa. Kolmanneksi suurimman osuuden esirikosten kokonaismäärästä muodostui törkeästä petoksesta sekä törkeästä kavalluksesta, joita kumpiakin oli 8 kappaletta. Neljänneksi yleisin oli maksuvälinepetos.

Esirikosten lajeja olivat myös veropetos, kavallus, varkaus, törkeä maksuvälinepetos, törkeä varkaus, törkeä velallisen epärehellisyys sekä velallisen petos. Kolmesta ratkaisusta esirikoksen lajia ei käynyt ilmi.

3.4. Rangaistuskäytäntö

Rikoslain 32 luvun 6§ mukaan rikosentekijä on tuomittava rahanpesusta sakkoon tai vankeuteen enintään kahdeksi vuodeksi. Törkeästä rahanpesusta on 7 § mukaan tuomittava vankeuteen vähintään neljäksi kuukaudeksi ja enintään kuudeksi vuodeksi. Rahanpesurikosten rangaistusasteikko on ankara suhteessa muihin talousrikoksiin, vaikkakin tilastojen valossa keskimääräinen rangaistuskäytäntö on muodostunut samankaltaiseksi kuin muissa talousrikoksissa. Esimerkiksi törkeästä verorikoksesta (RL 29 luku) ja törkeästä arvopaperimarkkinarikoksesta (RL 51 luku) enimmäisrangaistus on 4 vuotta vankeutta. Törkeiden rahanpesurikosten rangaistukset asettuvat siten pääsääntöisesti rangaistusasteikon alapäähän, mikä on havaittavissa myös tässä selvityksessä tarkastelluissa tuomioissa.

Ankarimmat vankeusrangaistukset on annettu törkeissä rahanpesutapauksissa, joissa esirikoksena on ollut huumausainerikos, kavallus taikka veropetos. Yleisimmin törkeissä rahanpesutapauksissa, joissa tekijällä ei ole ollut aiempaa rikostaustaa, on tuomittu ehdollista vankeutta noin 10 kuukautta. 39 tapauksessa oli tuomittu ehdotonta vankeutta, joista myös suurin osa oli alle 10 kuukautta. Ehdottomaan vankeusrangaistukseen ovat vaikuttaneet aina törkeän rahanpesun rinnalla ennen kaikkea esirikoksen törkeys ja muu mahdollinen aikaisempi rikollisuus. Kuitenkin esimerkkitapauksessa 1 (jäljempänä) annettiin ehdotonta vankeutta ainoastaan törkeästä rahanpesusta 2 vuotta ja 6 kuukautta ilman aikaisempia tuomioita. Rikoskokonaisuus oli kuitenkin huomattavan laaja.

Kaikki vankeusrangaistukset

Pituus (kk)	Lukumäärä
0-5	52
5-10	118
10-15	47
15-20	12
20-25	10
25-30	5
30-35	2
35-40	2
40-45	2
45-50	0
50-55	0
55-60	0
60-65	0
65-70	0
70-75	1

Ehdottomat vankeusrangaistukset

Pituus (kk)	Lukumäärä
0-5	34
5-10	68
10-15	28
15-20	7
20-25	6
25-30	5
30-35	1
35-40	2
40-45	2
45-50	0
50-55	0
55-60	0
60-65	0
65-70	0
70-75	1

Ehdolliset vankeusrangaistukset

Pituus (kk)	Lukumäärä
0-5	18
5-10	50
10-15	19
15-20	5
20-25	4
25-30	0
30-35	1

3.5. Uusintarikollisuus rahanpesussa

Analysoiduissa tapauksissa esiintyi 39 tekijää, joilla oli aikaisempia tuomioita. Kaikki uusintarikolliset olivat miehiä, iältään 21-57 vuotiaita. Tuomioissa ei ole eritelty, onko aikaisempi rikollisuus liittynyt rahanpesuun. Osa tekijöistä on kuitenkin taipuvaisia uusimaan rikoksensa, mikä voi olla osoitus esimerkiksi rikoksen taloudellisesta kannattavuudesta, alhaisesta kiinnijäämisriskistä tai liian heikosta seuraamusjärjestelmästä.

4. Rahanpesurikosten tarkasteltavia teemoja

4.1. Järjestäytynyt rikollisuus, jengit ja äärioikeistoryhmittymät

Analysoitujen tuomioiden tekstistä ei löytynyt suoria viittauksia äärioikeistoryhmiin tai jengirikollisuuteen liittyvästä rahanpesusta.

Aineistossa oli neljä ratkaisua, joissa viitattiin järjestäytyneeseen rikollisuuteen. Kahdessa näistä kytkös oli selkeä, kahdessa muussa tapauksessa oikeus pohti, voiko ryhmittymää kutsua järjestäytyneeksi rikollisryhmäksi. Kolme näistä tapauksista oli käsitelty Helsingin käräjäoikeudessa ja yksi Vaasan hovioikeudessa. Kolmessa tapauksessa oli taustalla törkeän rahanpesun lisäksi huumausainerikollisuutta. Eräässä tuomiossa oli kyse tapauksesta (R 22/6401, Helsingin käräjäoikeus), jossa vastaaja A on johtanut järjestäytyneen rikollisryhmän toimintaa Espanjasta käsin ja hänen vastuualueellaan on ollut Suomessa levitettävien huumausaine-erien hankinta ja vastaanoton järjestelyt. B:n tehtävänä on ollut vastaanottaa Suomessa A:n tilaamat huumausaine-erät ja levittää ne ryhmän lukuun. Suomessa C:n pääasiallisena tehtävänä on ollut hoitaa huumausaineiden myynnistä saatujen rahojen kerääminen, säilyttäminen ja toimittaminen eteenpäin sekä hallinnoida ja toimittaa rikollisen toiminnan kannalta tärkeitä viestintävälineitä. C sai tuomion törkeästä rahanpesusta.

4.2. Kryptovaluutat osana rahanpesua

Edelleen, vuosina 2022- 2024 perinteiset rahanpesumenetelmät vaikuttavat olevan huomattavasti yleisempiä, kuin kryptovaluuttojen käyttö nimenomaan rahanpesun välineenä. Kryptovaluuttojen käyttö oli vähäistä aineistossa olleissa tuomioissa, sillä sitä esiintyi ainoastaan neljässä tapauksessa. On tyypillisempää, että esirikoksessa on ostettu kryptovaluutan avulla laitonta tavaraa tai palvelua taikka tehty petos, mutta eräässä tapauksessa (Ålands tingsrätt, R 23/176) yritettiin petoksella hankittujen varojen alkuperää häivyttää vaihtamalla valuutta kryptovaluutta bitcoiniksi. Rikos katsottiin kokonaisuutena arvioiden erittäin törkeäksi.

Analysoiduissa tapauksissa oli käytetty seuraavia kryptovaluuttoja: BTC, USDT, PAXG, XMR ja USDC.

Kryptovaluuttojen vähäinen esiintyminen aineistossa voi johtua useasta eri osatekijästä. Kryptovaluuttojen käyttö vaatii osaamista ja ymmärrystä, ja vaikka kryptovarojen hyödyntäminen vaikuttaa säilyttävän suosionsa rikollisessa toiminnassa, ei sen käyttö ole millään muotoa vielä arkipäiväistynyt. On mahdollista, että osa kryptovarojen avulla toteutetuista esirikoksista ja rahanpesusta jää piilorikollisuudeksi etenkin silloin, kun ne liittyvät erilaisiin huijauksiin ja kiristykseen, joista uhrit eivät ole halukkaita tekemään rikosilmoitusta.

4.3. Kytkökset yritystoimintaan

Aineistossa esiintyi 17 tapausta, joissa yritystoimintaa on käytetty rahanpesun välineenä joko suoraan rikosten edistäjänä tai jälkikäteen tapahtuneiden toimien kautta peittämään varojen alkuperää. Yritystoimintaa käytetään usein monimutkaisissa petos- ja rahanpesutapauksissa. Aineisto osoitti, että niin Suomen kuin ulkomaidenkin yrityksiä käytetään hyväksi rahanpesussa eri tavoilla ja että rikostapaukset ovat usein monimutkaisia ja laajoja, ja niiden selvittäminen vaatii merkittäviä viranomaisresursseja.

Aineiston yrityskytköksiä sisältävissä tapauksissa yritykset olivat usein tekaistuja, ja niiden nimissä on esimerkiksi väärennety laskuja, kierrätetty varoja useiden eri yhtiöiden kautta tarkoituksena häivyttää varojen alkuperä, tai siirretty varoja suoraan yksityishenkilön tileille ilman yritystoiminnallista perustetta. Tällainen on tyypillistä toimintaa törkeässä

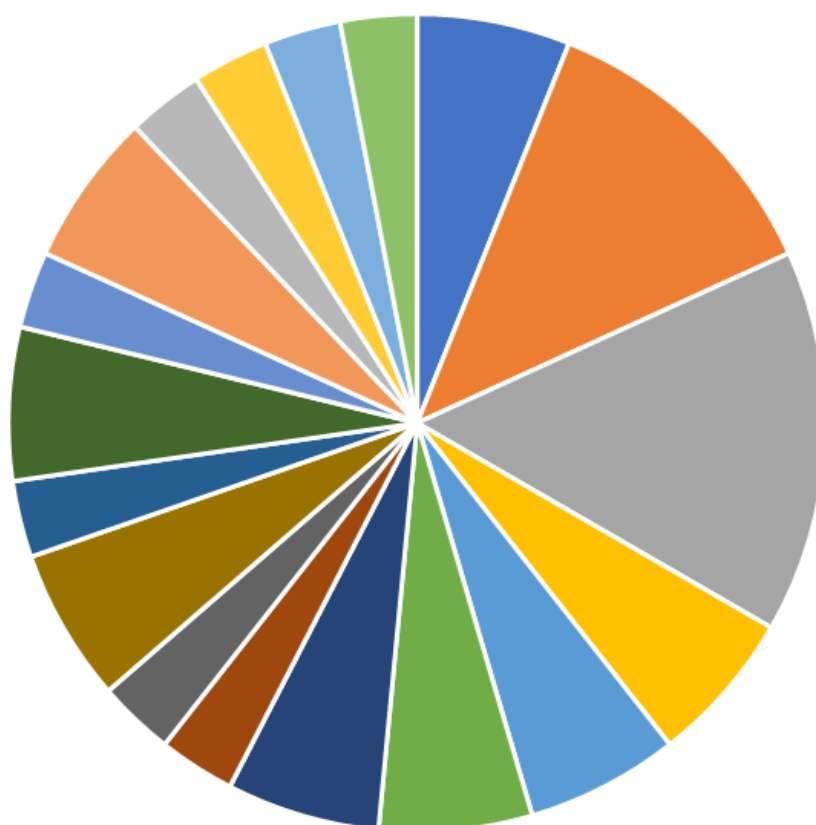
rahanpesussa, jossa käytetään hyväksi yhtiöitä. Aineistossa esiintyy sekä kotimaisia että ulkomaisia yrityksiä, ja niillä on ollut merkittävä rooli rikosten peittämisessä ja rikoshyödyn kanavoimisessa

4.4. Varainsiirrot kolmansiin maihin

Aineistossa ilmeni kansainvälisiä varainsiirtojahuomattavasti vähemmän kuin kansallisesti tapahtuvaa törkeää rahanpesua. Ainoastaan 26 tapauksessa oli kansainvälisiä kytköksiä. Varainsiirrot Euroopan talousalueen ulkopuolisiin maihin ovat yleisesti katsoen määrällisesti suuria ja liittyvät laajempiin rikoskokonaisuuksiin. Aineistosta tehdyn analyysin perusteella Espanja on ollut yleisin valtio, joihin varoja on siirretty rahanpesutarkoituksessa. Espanjaan siirretyt rahasummat ovat merkittäviä, yhteensä 264 054,99 euroa, ja ne liittyvät pääosin huumausaineiden myyntituottoihin ja petosrikoksiin.

Euroopan talousalueen ulkopuolisia maita, joihin varoja siirrettiin rahanpesutarkoituksessa, olivat Nigeria, Venäjä, Kiina, Etelä-Afrikka, Turkki, Intia, Hongkong ja Singapore. Viidessä tapauksessa oli varmasti tai erittäin todennäköisesti siirretty varallisuutta kolmanteen maahan, mutta vastaanottavasta valtiosta ei saatu tietoa. Nämä tapaukset viittaavat suuriin kansainvälisiin varallisuudensiirtoihin, jotka vaativat myös tehokasta kansainvälistä viranomaisyhteistyötä.

Ulkomaajakauma

■ Nigeria	■ Espanja	■ Kyllä, ei tiedossa	■ Ruotsi	■ Ranska
■ Puola	■ Venäjä	■ Italia	■ Turkki	■ Etelä-Afrikka
■ Latvia	■ Kiina	■ Tanska	■ Romania	■ Intia
■ Saksa	■ Hongkong	■ Singapore		

5. Esimerkkitapauksia

5.1. Tapaus 1

Helsingin käräjäoikeus R 21/8998, syytekohta 20

Tapauksessa yhtiö Y:n hallussa on ollut Säätiö C:ltä kavallusrikoksella hankittuja varoja 2,1 miljoonaa euroa. Yhtiö on henkilön B määräysvallan alla. Henkilö A on sopinut henkilön B kanssa, että kavallettuja varoja siirretään yhtiöstä Y A:n määräysvallan olevan yhtiön X tilille. Kun varat oli siirretty, A siirsi niitä B:n määräysvallan alla olleen toisen yhtiön Z tilille 1,1, miljoonaa euroa, josta ne on siirretty edelleen A:n toiselle yhtiölle W sekä A:n henkilökohtaiselle tilille. Lopuista varoista tehtiin valeoikeustoimi, jolla yhtiö W osti kiinteistön kolmannelta osapuolelta 1,5 miljoonalla eurolla. Kiinteistö oli Lahdessa sijaitseva tontti, jolla on omakotitalo.

Henkilö A sai tuomion törkeästä rahanpesusta, josta rangaistukseksi mitattiin ehdotonta vankeutta 2 vuotta ja 6 kuukautta.

Tapauksessa mielenkiintoista oli harvinaisen suuri varallisuus rahanpesun kohteena, monimutkaiset yritysjärjestelyt ja valeoikeustoimi.

5.2. Tapaus 2

Itä-Uudenmaan käräjäoikeus R 22/1231

Tapauksessa vastaajat, Espanjan kansalaiset A ja B ovat saapuneet Espanjasta Suomeen joulukuussa 2021. He ovat yöpyneet pari yötä Helsingissä vuokrahuoneistossa. Saapumispäivän illalla vastaaja A on mennyt hetkeksi kadulla olevaan henkilöautoon, josta tuli ulos kädessään pussi. Vastaajat A ja B poistuivat maasta Helsinki-Vantaan lentoasemalla parin päivän päästä, jolloin heihin kohdistuneessa tarkastuksessa on A:n matkalaukusta löytynyt 44.000,00 euroa käteistä rahaa ja B:n matkalaukusta 29.700,00 euroa, eli yhteensä 73.700,00 euroa. Rahoille suoritettussa tutkimuksessa niistä ei ole löytynyt kummankaan vastaajan sormenjälkiä. Vastaajilla ei ole ollut mitään uskottavaa syytä suuren käteisrahamäärän hallussa pitämiseen.

Vastaajien hallusta takavarikoiduista puhelimista on löytynyt huumausaineisiin liittyvää kuvamateriaalia ja viestiketjuja, joissa vastaajat keskustelevat toisten henkilöiden kanssa huumekaupoista. A:n ja B:n puhelimista on löytynyt videomateriaalia, jossa ainakin B käsittelee marihuanaa.

Vastaajat tuomittiin Suomessa törkeästä rahanpesusta, josta sekä A että B saivat 1 vuoden ja 2 kuukautta ehdollista vankeutta. Tapauksessa mielenkiintoista oli kansainväliset kytkökset, perinteiset rahanpesumenetelmät ja poliisin sekä tullin suorittama esimerkillinen tutkinta.

5.3. Tapaus 3

Itä-Uudenmaan käräjäoikeus R 23/2796

Tapauksessa vastaaja, 21-vuotias mies, oli muuttanut useilta eri asianomistajilta euromääräisenä saamansa rikoshyödyn virtuaalivaluutaksi ja hajauttamalla virtuaalivaluutat useisiin eri virtuaalilompakoihin, joihin pääsy on ollut vain hänellä itsellään. Vastaaja ei ole ilmoittanut lompakkojen avaamiseen soveltuvia koodeja viranomaisille rikoshyödyn palauttamiseksi. Vastaaja on siirtänyt hallinnoimiltaan pankkitileiltä petosrikoksilla hankkimaan varoja virtuaalivaluutaksi (BTC) ja (USDC) virtuaalivaluuttapalvelun kautta yhteensä noin 120.000 euroa.

Tapauksesta tekee mielenkiintoisen vastaajan nuori ikä huomioon ottaen sen, että esirikoksina on petoksia sekä törkeitä petoksia 13 kappaletta, törkeän petoksen yrityksiä 19 kappaletta, petoksen yrityksiä 2 kappaletta sekä identiteettivarkauksia 6 kappaletta. Vastaaja tuomittiin esirikoksista ja törkeästä rahanpesusta 3 vuoden ja 6 kuukauden ehdottomaan vankeuteen.

5.4. Tapaus 4

Pirkanmaan käräjäoikeus R 22/986

Tapauksessa vastaajan, 71-vuotias nainen on ottanut vastaan tileilleen yhteensä 114.176 euroa kryptovaluuttahuijauksilla ja valepankkihuijauksilla eli petosrikoksilla saatuja varoja. Varat ovat tulleet muun muassa Latviasta. Vastaaja on siirtänyt

varoja edelleen yhtiölle X yhteensä 131.565,52, eli petosrikoksella hankitun varallisuuden lisäksi omia varojaan 17 389,52 euron edestä.

Vastaaja on vuosia aiemmin itse sijoittanut pienen summan kryptovaluuttaan, jonka osalta hän on luullut menettäneensä varat. Vastaajan kertomuksesta on käynyt ilmi, että hänelle entuudestaan tuntematon henkilö on ottanut häneen yhteyttä ja tuo henkilö on tiennyt vastaajan aiemmasta sijoituksesta. Henkilö on saavuttanut jonkinasteisen vastaajan luottamuksen. Vastaajan mukaan hänen tililleen on ruvennut vain tulemaan rahaa ja hänen kysyessä siitä, hän ei ole saanut kunnon vastausta rahan alkuperästä. Hän on kertonut ymmärtäneensä, että asiaan liittyy jotain hämärää ja hän on epäillyt rahan alkuperää. Henkilö on kuitenkin saanut hänet jatkamaan, vaikka vastaaja on halunnut useamman kerran lopettaa.

Vastaaja on tuomittu törkeästä rahanpesusta 11 kuukauden ehdolliseen vankeuteen.

Lähteet:

FATF: What is Money Laundering? Saatavissa: <https://www.fatfgafi.org/faq/moneylaundering/> Viitattu 15.6.2024

Hyttinen, Tatu; Defensor Legis 2017/6; Keskeiset rikokset: Rahanpesu, s. 787.

Hyttinen Tatu, Rahanpesu ja rikosvastuu, Alma Talent, 2021.

Valtiovarainministeriö, Kansallinen rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen riskiarvio, Valtiovarainministeriön julkaisuja, 2021.

Virallislähteet:

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi rikoslain 32 luvun 6 ja 14 §:n sekä kansainvälisestä oikeusavusta rikosasioissa annetun lain 15 §:n muuttamisesta 285/2010 vp.

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi rikoslain 32 luvun 11 ja 12 §:n muuttamisesta 138/2011 vp.

Hallituksen esitys eduskunnalle rikoslain 1 luvun 11 §:n ja 32 luvun 11 §:n muuttamisesta 183/2020 vp.

HE 53/2002 vp, s. 37.